

Список використаних джерел:

1. Службове право : витоки, сучасність та перспективи розвитку : колективна монографія / Н.О. Армаш, Ю.А. Берlach, Ю.П. Битяк та ін. ; за ред. Т.О. Коломоєць, В.К. Колпакова ; Наук.-дослід. ін-т держ. будівництва та місцевого самоврядування. Нац. акад. прав. наук України, Запоріж. нац. ун-т. Запоріжжя : Гельветика, 2017. 328 с.
2. Мельник Р.С. Інститут державної служби чи службове право? *Юридична Україна*. 2010. № 11. С. 65–70.
3. Турнін О.В. Предмет адміністративно-правового регулювання службових відносин. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2014. № 12. Т. 1. С. 162–165.
4. Припутень Д.С. Службове право в сучасній вітчизняній адміністративно-правовій науці: пріоритети дослідження. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2018. № 3. С. 139–145.
5. Коломоєць Т.О. Службове право – це самостійна галузь права чи елемент системи адміністративного права? *Питання адміністративного права*. Харків : ООО «Оберіг», 2018. Кн. 2. С. 131–140.

Referneces:

1. Armash, N.O., Berlach, Yu.A., Bytiak, Yu.P. et al. (2017). *Sluzhbove pravo : vytoky, suchasnist ta perspektyvy rozvytku [Service Law: origins, present and prospects of development]*. T.O. Kolomoiets, V.K. Kolpakov (Eds.). Nauk.-doslid. in-t derzh. budivnytstva ta mistsevoho samovriadi. Nats. akad. prav. nauk Ukrainy, Zaporiz. nats. un-t. – Zaporizhzhia: Helvetyka [in Ukrainian].
2. Melnyk, R.S. (2010). Instytut derzhavnoi sluzhby chy sluzhbove pravo? [Institute of Civil Service or Civil Service Law?]. *Yurydychna Ukraina – “Legal Ukraine” Magazine*, 11, 65–70 [in Ukrainian].
3. Turinin, O.V. (2014). Predmet administratyvno-pravovoho rehuliuвання sluzhbovykh vidnosyn [The subject of administrative and legal regulation of official relations]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ser.: Yurysprudentsiia – Scientific Bulletin of the International Humanities University. Series: Jurisprudence*, 12 (Vols 1), 162–165 [in Ukrainian].
4. Pryputen, D.S. (2018). Sluzhbove pravo v suchasni vitchyzniani administratyvno-pravovii nauzi: priorityty doslidzhennia [Service law in modern domestic administrative law: research priorities]. *Aktualni problemy vitchyznianoj yurysprudentsii – Actual problems of native jurisprudence*, 3, 139–145 [in Ukrainian].
5. Kolomoiets, T.O. (2018). Sluzhbove pravo – tse samostiina haluz prava chy element systemy administratyvnoho prava? [Is service law an independent branch of law or an element of the system of administrative law?]. *Pytannia administratyvnoho prava – Issues of administrative law* (Book 2), (pp. 131–140). Kharkiv: ООО «Oberih» [in Ukrainian].

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.5.2.24>

INFORMACYJNA OSOBOWOŚĆ PRAWNA ŚLEDZCZEGO-KRYMINALISTY W KONTEKŚCIE ANALIZY CYFROWEJ TRANSFORMACJI PRAWA

Serhii Koval

student Katedry Prawa Administracyjnego i Celnego
Uniwersytetu Sprawy Celnej i Finansów (Dniepr, Ukraina)
ORCID ID: 0000-0003-1099-9607
Koval@gmail.com

Adnotacja. W tezach publikacji autor przeprowadza analizę opinii naukowców na temat cyfrowej transformacji prawa w odniesieniu do informacyjnej osobowości prawnej śledczego-kryminalisty. Charakteryzując cechy informacyjnej osobowości prawnej śledczego-kryminalisty zauważono, że w systemie prawnym Ukrainy wprowadzono ideę różnicowania jednostek śledczych, w których służba kryminalistyki uległa znaczącym zmianom organizacyjnym. Nacisk kładziony jest na fakt, że śledczy-kryminaliści działają jako podmioty stosunków prawnych z różnymi podmiotami w zakresie uzyskiwania, wykorzystywania, rozpowszechniania i przechowywania informacji o odpowiednim poziomie dostępu.

Należy zauważyć, że działalność informacyjna śledczego-kryminalisty składa się z działań poznawczych (poszukiwawczych, rekonstrukcyjnych), komunikacyjnych i organizacyjnych. Publiczność działalności informacyjnej śledczego-kryminalisty obejmuje ustanowienie komunikacji administracyjnej, w tym relacji komunikacyjnych zarówno o charakterze interpersonalnym, jak i zewnętrznym. Ostatecznie sformułowano, że informacyjna osobowość prawna śledczych kryminalistów jest zdolnością tych urzędników jako podmiotów informacyjnych stosunków prawnych do posiadania praw informacyjnych i nabywania subiektywnych praw i obowiązków informacyjnych poprzez swoje działania.

Nowością naukową uzyskanych wyników jest to, że na podstawie doktrynalnych przepisów teorii informacji i prawa oraz na podstawie kompleksowej analizy teoretycznych osiągnięć, a także źródeł normatywnych i prawnych oraz praktyki stosowania obowiązującego prawa Ukrainy, śledczy-kryminalista jest scharakteryzowany jako konsument, właściciel, mediator i dystrybutor informacji, który ma specjalny status prawny i odpowiednio specjalną zdolność informacyjną. Ważną cechą statusu informacyjno-prawnego śledczego-kryminalisty jest jego specjalny cel funkcjonalny. Taka definicja statusu prawnego powinna podkreślać społeczne znaczenie tego pojęcia, co osiąga się poprzez ustanowienie związku obowiązków i uprawnień z działalnością zawodową.

Słowa kluczowe: postępowanie przygotowawcze, obsługa informatyczna, informacyjna osobowość prawna, status informacyjno-prawny, śledczy-kryminalista, służba kryminalistyki, profesjonalizm, uprawnienia.

INFORMATION LEGAL PERSONALITY OF A FORENSIC INVESTIGATOR IN THE CONTEXT OF THE ANALYSIS OF DIGITAL TRANSFORMATION OF LAW

Serhii Koval

Applicant at the Department of Administrative and Customs Law

University of Customs and Finance (Dnipro, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0003-1099-9607

Koval@gmail.com

Abstract. In the provisions of the publication, the author analyzes the opinions of scholars on the digital transformation of law in relation to the informational legal personality of the investigator-criminologist. Characterizing the peculiarities of the information legal personality of the investigator-criminologist, it is noted that the idea of differentiation of investigative units has been introduced into the legal system of Ukraine, where the forensic service has undergone significant organizational changes. Attention is focused on the fact that investigator-criminologists are the subjects of information relations with various entities regarding the receipt, use, dissemination and storage of information of the appropriate level of access.

It is noted that the information activity of the forensic investigator consists of cognitive (search, reconstructive), communicative and organizational activities. Publicity of information activities of an investigator-criminologist involves the establishment of administrative communications, including communicative relations of both interpersonal and external nature. As a result, it is formulated that the information legal personality of investigator-criminologists is the ability of these officials as subjects of information relations to have information rights and to acquire subjective information rights and responsibilities through their actions.

The scientific novelty of the results is that based on the doctrinal provisions of information and legal theory and on the basis of a comprehensive analysis of theoretical developments, as well as legal sources and practices of current legislation of Ukraine, forensic investigator is characterized as a consumer, owner, information intermediary and a distributor of information that has a special legal status and, accordingly, a special information capacity. An important feature of the information and legal status of a forensic investigator is its special functional purpose. Such a definition of legal status should emphasize the social significance of this concept, which is achieved by establishing the connection of responsibilities and powers with professional activities.

Key words: pre-trial proceedings, information support, information legal personality, information-legal status, investigator-criminologist, forensic service, professionalism, powers.

ІНФОРМАЦІЙНА ПРАВОСУБ'ЄКТНІСТЬ СЛІДЧОГО-КРИМІНАЛІСТА В КОНТЕКСТІ АНАЛІЗУ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРАВА

Сергій Коваль

здобувач кафедри адміністративного та митного права

Університету митної справи та фінансів (Дніпро, Україна)

ORCID ID: 0000-0003-1099-9607

Koval@gmail.com

Анотація. У положеннях публікації автор проводить аналіз думок науковців щодо цифрової трансформації права відносно інформаційної правосуб'єктності слідчого-криміналіста. Характеризуючи особливості інформаційної правосуб'єктності слідчого-криміналіста, відзначено, що у правову систему України впроваджено ідею диференціації слідчих підрозділів, де служба криміналістики зазнала суттєвих організаційних змін. Увага акцентована на тому, що слідчі-криміналісти виступають суб'єктами інформаційних правовідносин з різними суб'єктами з приводу отримання, використання, поширення та зберігання інформації відповідного рівня доступу.

Відзначено, що інформаційна діяльність слідчого-криміналіста складається з пізнавальної (пошукової, реконструктивної), комунікативної та організаційної діяльності. Публічність інформаційної діяльності слідчого-криміналіста передбачає встановлення адміністративних комунікацій, включаючи комунікативні відносини як між-особистісного характеру, так і зовнішнього. У підсумку сформульовано, що інформаційна правосуб'єктність слідчих-криміналістів є здатністю зазначених посадових осіб як суб'єктів інформаційних правовідносин мати інформаційні права і здобувати своїми діями суб'єктивні інформаційні права та обов'язки.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що, ґрунтуючись на доктринальних положеннях інформаційно-правової теорії та на підставі комплексного аналізу теоретичних напрацювань, а також нормативно-правових джерел і практики застосування чинного законодавства України, слідчого-криміналіста охарактеризовано як споживача, володаря, інформаційного посередника і розповсюджувача інформації, що має особливий правовий статус і особливу інформаційну дієздатність. Важливою ознакою інформаційно-правового статусу слідчого-криміналіста є його спеціальне функціональне призначення. Таке визначення правового статусу має підкреслювати соціальне значення цього поняття, що досягається шляхом встановлення зв'язку обов'язків та повноважень із професійною діяльністю.

Ключові слова: досудове провадження, інформаційне забезпечення, інформаційна правосуб'єктність, інформаційно-правовий статус, слідчий-криміналіст, служба криміналістики, професіоналізм, повноваження.

Вступ. Формування мобільного інформаційного середовища органів, що ведуть боротьбу зі злочинністю, вимагає підтримки з боку держави в рамках єдиної політики, спрямованої на зсув стратегічних пріоритетів розвитку із традиційних галузей до сфери розвитку нових інформаційних технологій в сфері правоохоронної діяльності. Настав час активізації формування нового інформаційного напрямку у діяльності усіх правоохоронних органів України.

Водночас, незважаючи на реформування правоохоронних органів, зміни законодавства, концептуальних досліджень із приводу інформаційного забезпечення служби криміналістики не проводилося. У науковій літературі та періодиці частково відображено тільки окремі аспекти цієї проблеми, здебільше – фрагментарно, у межах більш обширних тем. Тим більше, системної розробки проблеми інформаційної правосуб'єктності, зокрема, слідчого-криміналіста, у контексті процесів цифрової трансформації системи суб'єктів інформаційного права не було, що додатково свідчить про актуальність теми публікації.

Основна частина. За минулі роки в Україні служба криміналістики зазнала суттєвих змін, у тому числі щодо оснащення новітньою спеціальною та криміналістичною технікою. На тлі такого активного і позитивного участі слідчих-криміналістів в розслідуванні злочинів продовжує залишатися актуальним питання про їх статус і перспективи його законодавчого визначення.

Інформаційні особливості професійної діяльності у правоохоронній сфері окремо привертала увагу теоретиків і зацікавлених практиків. Аналіз наукових доробок з визначеної проблематики та суміжних питань (І. Білиця, І. Брус, М. Бурбика, С. Гаспарян, О. Глухверя, А. Горзов, С. Довгунь, Є. Довжич, М. Красноборова, Ю. Мазниченко, А. Манькут, С. Науменко, І. Рогатюк, О. Синєокий, М. Ткаченко, І. Шульган та ін.) надав підстави констатувати, що інформаційна діяльність слідчого-криміналіста вивчена недостатньо, відсутня єдина думка про його інформаційно-правовий статус, кількість кандидатських дисертацій мінімальна, опубліковані результати монографічних досліджень на рівні докторських дисертацій за останній час відсутні. Отже, актуальність публікації обумовлена відсутністю інформаційно-правових досліджень, що присвячені зазначеній проблематиці.

Матеріал і методи досліджень. Об'єкт дослідження – суспільні відносини, що виникають та розвиваються з приводу інформаційно-правового забезпечення функціонування служби криміналістики у системі правоохоронних органів. Мета даної статті – крізь призму переосмислення впливу цифрової трансформації права на суспільні відносини охарактеризувати інформаційну правосуб'єктність слідчого-криміналіста, а також визначити інформаційні стандарти функціонування і розвитку служби криміналістики у сучасній системі правоохоронних органів. Методологічною основою наукового пізнання інформаційно-правового статусу слідчого-криміналіста є інтеграційна сукупність загальнонаукових та спеціальних методів, підходів і прийомів.

Методологічним підґрунтям дослідження стали наукові розробки у сфері інформаційного права таких вчених, як О. Адабаш, І. Арістова, О. Баранов, В. Баскаков, І. Бачило, К. Беляков, В. Богуш, В. Брижко, Д. Біленська, В. Боженко, С. Бурдов, В. Василюк, В. Гавловський, О. Городов, М. Гуцулюк, В. Варенко, В. Дергачов, О. Дзюбань, М. Дімчогло, П. Діхтієвський, В. Залізняк, О. Заярний, Р. Калюжний, І. Катеринчук, Л. Капінус, С. Князев, Л. Коваленко, В. Копилов, Б. Кормич, І. Костенко, О. Кохановська, Г. Красноступ, Н. Кушакова, В. Ліпкан, О. Мандзюк, Д. Маріц, А. Марущак, О. Марценюк, П. Мельник, А. Новицький, В. Пилипчук, А. Попов, О. Тихомиров, С. Хрипко, В. Цимбалюк, С. Чубукова, В. Шамрай, Я. Швець, Г. Шлома, К. Янішевська, С. Ясечко та інших.

Системний підхід надав можливість дослідити проблему діяльності слідчого-криміналіста в єдності соціального змісту задач в отриманні, створенні, поширенні, знищенні, розкритті й передачі відомостей і юридичної форми у контексті розвитку інформаційного потенціалу.

Результати та їх обговорення.

Інформаційне право та цифровізація права. Інформаційно-комунікаційна сфера найбільш схильна до процесів цифровізації. Нова цифрова реальність трансформує всі види діяльності і соціальні інститути, в тому числі і право. Це виражається в появі особливих цифрових прав і нових суб'єктів цифрових прав, а також в спробах переосмислення й зміні змісту таких базових правових категорій, як суб'єкт права і правосуб'єктність (Чубукова, 2019: 76). Найважливішою функцією права в умовах цифровізації стає інформаційна функція. Традиційна система суб'єктів інформаційного права в умовах цифровізації зазнає змін, що зумовлені появою нових суб'єктів. На тлі появи нових суб'єктів і об'єктів правовідносин в умовах цифровізації цілком змінюється й зміст правовідносин.

В інформаційному законодавстві не вибудована єдина система суб'єктів інформаційних правовідносин, відсутня термінологічна ієрархія їх визначень. Внаслідок цього нові учасники інформаційної взаємодії не можуть бути органічно включені в число суб'єктів інформаційних правовідносин, стати володарями суб'єктивних прав і юридичних обов'язків, бути наділеними відповідним правовим статусом. Розроблена правовою доктриною категорія «суб'єкт правовідносин» в умовах цифровізації інформаційного суспільства вимагає пильної вивчення і переосмислення. Перед юридичною наукою стоїть непросте завдання використовувати концепції правовідносин у названих умовах, сформувати нові методологічні підходи до визначення учасників інформаційних відносин. Комплексне вивчення проблем інформаційного права вимагає уточнення функціональних характеристик суб'єктів інформаційних правовідносин, визначення умов виникнення їх інформаційної правоздатності та дієздатності, конкретизації правового статусу суб'єктів і видів їх відповідальності. Структура правовідносини включає в себе об'єкт (матеріальні та нематеріальні блага), суб'єкт

(фізичні особи, юридичні особи і держава) і зміст (суб'єктивні права та юридичні обов'язки) (Танимов, 2020: 11).

Визначаючи поняття будь-якого суб'єкта інформаційних відносин, законодавець, як правило, підкреслює його соціально-економічний чи політичний статус (фізична особа, громадянин, юридична особа, індивідуальний підприємець і т.д.) і включає в дефініцію можливі або необхідні види діяльності або функції суб'єкта. Залежно від складності та характеру інформаційних правовідносин кількість суб'єктів може бути різною – два й більше, причому їхній правовий стан може бути досить всіляким (фізичні і юридичні особи, державні органи та громадські об'єднання).

Фізичні особи, соціальні спільноти і організації є суб'єктами у сфері дії інформаційного права. Але в цій області виділяються дві групи – виробники інформації і споживачі інформації (широке коло суб'єктів, які відчувають потребу в отриманні необхідної їм інформації різного виду і призначення – громадяни, юридичні особи, громадські об'єднання, фірми, установи, підприємства, органи державної влади та місцевого самоврядування, інші структури). Правовідносини, в які вступають споживачі і виробники інформації, встановлюються законодавчими нормами. Специфіка положення кожного з видів суб'єктів, їх взаємодія з різними інститутами інформаційного права залежать від ряду обставин. Залежно від того, яку роль в інформаційному середовищі виконує суб'єкт, формуються його інтереси і цілі. Це впливає на поєднання інформаційного ресурсу, інформаційних технологій і відповідних комунікацій. Інформаційне право внаслідок настання так званого «століття інформації» трансформує абсолютно все, чим може займатися суб'єкт. Отже, роль суб'єкта як самостійної субстанції зникає, а відбувається бурхливий споживання інформації, її збір, зберігання, обробка, передача і поширення.

Суб'єктами інформаційного права можуть бути органи державної влади, муніципального самоврядування, фізичні та юридичні особи, які на законних підставах є учасниками громадських відносин, врегульованих нормами інформаційного права. При всьому різноманітті їм всім має бути притаманна одна юридична властивість – інформаційна правосуб'єктність, що включає як правоздатність, так і дієздатність в галузі інформаційної діяльності.

При цьому слід розрізнити два різних поняття «суб'єкт інформаційного права» та «суб'єкт інформаційних правовідносин»: першим досить володіти інформаційною правоздатністю; другі ж можуть вступати в інформаційно-правові відносини тільки в тому випадку, якщо наділені інформаційною дієздатністю. Інформаційна правоздатність є частковим виявом загальної правоздатності, що розуміється як можливість або здатність даного учасника вступати в правові відносини, встановлена і охороняється державою.

Такий суб'єкт набуває юридичні права і обов'язки, в т.ч. обов'язок відповідати за виконання цих обов'язків і прав. Як бачимо, для виникнення інформаційно-правових відносин передумовою є інформаційна правоздатність.

Традиційні суб'єкти правовідносин отримують додаткові функції, можливості здійснення нових видів діяльності, тим самим формується їх новий правовий стан. Суб'єкт інформаційного права стає суб'єктом інформаційного правовідносин, коли норми права однозначно закріплюють його індивідуальні правові характеристики. Сукупність ознак, що притаманні правовому стану суб'єкта інформаційних правовідносин (інформаційна правосуб'єктність), залежить від предмета інформаційного відносини і від характеру інформаційної діяльності. А значить, розуміння ознак суб'єкта поширення інформації важливо при визначенні його інформаційної правосуб'єктності як передумови формування його інформаційно-правового статусу. Статус деяких суб'єктів поширення інформації законом чітко не визначено. Суб'єктивні права і юридичні обов'язки відображають діалектичну єдність інтересів учасників правовідносин з розповсюдження інформації, що виникає з приводу особливого об'єкта – блага інформаційного характеру. Наділення суб'єкта тільки юридичними обов'язками змінює структуру і зміст правового статусу, порушує конструкцію правовідносин, легітимізує дискримінацію його учасників, перешкоджає нормальній взаємодії всіх суб'єктів правової сфери.

Для вирішення зазначених проблем необхідно: використовувати єдину методологію при формулюванні правових визначень понять суб'єктів інформаційних правовідносин, з урахуванням характеру своєї діяльності; закріпити в інформаційному законодавстві систему суб'єктів інформаційного права; класифікувати учасників інформаційної взаємодії за видами інформаційної діяльності; в рамках внутрішньогалузевої класифікації впорядкувати коло суб'єктів правовідносин з розповсюдження інформації, визначити їх правосуб'єктність і правовий статус (Дженакова, 2019: 72–77).

У процесі трансформації правовідносин в умовах цифровізації необхідно їх наповнення якісним збалансованим вмістом: суб'єктивними правами і юридичними обов'язками, законодавчо закріпивши характерні особливості.

Треба визнати, що наука поки не дає однозначної відповіді на питання про природу цих процесів, що дозволило б об'єктивно оцінити масштаб і наслідки їх впливу на суспільство і різні сфери його життя. Досягнення науки в цій частині поки що незначні. Багато висновків і прогнози ще не верифіковані, а тому вони звучать якось не зовсім переконливо (Хабриєва, 2018: 87). На думку деяких вчених, введення до законодавства поняття «цифрові права» є в принципі термінологічно не цілком точним, а їх віднесення до об'єктів цивільних прав і зовсім помилковим (Конобеевская, 2019: 332–333).

«Цифровізація» справляє помітний вплив перш за все на сферу правового регулювання, будучи важливим (хоча і не єдиним) фактором, що обумовлює її динаміку з втягненням нових суспільних відносин. Говорячи

про нові елементи, потрібно сказати про те, що у сферу права залучаються нові суспільні відносини, які раніше або не існували, або не вимагали правового регулювання або не могли бути врегульовані правом.

Цифрове право будується в міжгалузевому і міждисциплінарному технічному і юридичному вимірі. Це – форма більш правового впливу, а не тільки правового регулювання. Цифрове право створює простір, де, на відміну від класичного права, відсутня галузева спеціалізація. Воно переміщує норми і інститути різної галузевої природи, змінюючи структуру права в класичних правовідносинах. Головний критерій виділення цифрового права – це наявність цифровий віртуальної комунікації суб'єктів, мережа якої в даний час неухильно розширюється. Суб'єкти права самі визначають межі цифрового права, вступаючи в віртуальні комунікації. У цьому сенсі цифрове право долає формальні рамки традиційних галузей права та їх законодавчих кодифікацій.

Питання класичної юриспруденції – куди віднести цифрове право і чи є таке взагалі – об'єктивним розвитком природних і технічних наук позбавляється сенсу. Це об'єктивний факт, який необхідно враховувати (Синюков, 2019: 13). Цифрове право формується цифровими трансакціями і виступає в цьому сенсі як соціологічна реальність, чисте живе право. Можна сказати, що цифрове право – це правоповедінка, образ дій в принципово іншому регуляторному соціальному інформаційно-комунікаційному середовищі (Синеокий, 2017–2018: 134). Чи нівелює цифрове право національні правові традиції? Цифрове право швидше змінить ці традиції, зберігаючи їх специфіку. У кожного народу буде, ймовірно, своя модель цифровізації правової культури, а правова система перетвориться структурно, зосередивши фундаментальне право на вузлових ділянках правового регулювання (Конобеевская, 2019: 331). Таким, у цілому, нам бачиться правове майбутнє у межах подальшої еволюції цифрової трансформації права.

Слідчий-криміналіст як суб'єкт інформаційного права. Цифровізація породжує проблему доступності права. Цифрові технології дозволяють швидко отримати практично весь обсяг необхідної правової інформації, але разом з тим їх використання може призводити до так званого цифрового розриву, коли люди, що не мають доступу до Інтернету або не вміють його використовувати, виявляються ущемленими в своєму праві на інформацію. Під впливом цифровізації процеси в суспільстві багато разів прискорюються. З'являються все нові групи відносин, в тому числі тих, що утворюються у віртуальному просторі, в результаті правотворчості все більше відстає від темпів суспільного розвитку, що створює сфери, що випадають з правового регулювання, тобто виявляються поза правопорядку. Крім того, таке прискорення призводить до зростання соціальної нерівності, значною мірою внаслідок цифрового розриву. У свою чергу, соціальна нерівність апріорі несе в собі загрозу правопорядку, провокує зростання числа правопорушень, підсилює правовий нігілізм у суспільстві. Запобігання таких негативних явищ вимагає активізації зусиль щодо забезпечення рівного і недискримінаційного доступу до сучасних цифрових технологій всіх категорій громадян незалежно від їх соціального статусу і місця проживання (Залоило, 2019: 199).

Величезне значення для національного правопорядку має юридична сфера суспільства, яка в умовах цифровізації піддається істотним трансформаціям.

Юридична діяльність все ширше проникає у віртуальне середовище і набуває нових форм. Правопорядок в такій ситуації залежить насамперед від ефективності використання каналів передачі інформації суб'єктам права. Саме інформація набуває характеру сполучної ланки між членами суспільства. У цифровому суспільстві динаміка правопорядку зростає. Так, у сучасних умовах цифровізації правоохоронної системи одним із суб'єктів інформаційного права постає слідчий-криміналіст – унікальна інституція, багатомірний потенціал якої ще недостатньо висвітлений, оцінений і використаний.

В умовах інформаційного «голоду» неможливо ефективно здійснювати розслідування. Досягнення істини у кримінальному провадженні значною мірою залежить від організації процесу інформаційного забезпечення.

У слідчого-криміналіста зібрана інформація про тяжкі злочини проти особи, які було скоєно на території того чи іншого регіону, а оперативний зв'язок між слідчими-криміналістами всіх областей дає їм доступ до інформації з певного питання, наявної не лише в нашій державі, а й за кордоном. Інформація про нерозкриті тяжкі злочини на території України проти особи дає можливість слідчому-криміналісту при його участі в огляді місця події нерідко встановлювати ймовірну їх схожість «за почерком скоєння» зі злочинами, скоєними раніше – як розкритими, так і нерозкритими, скоєними як на певній території, так і в інших регіонах України, а інколи – за її межами.

Слідчий-криміналіст зможе приступити до надання допомоги слідчому щодо складання плану і тем більше під час розслідування, доки він не розбереться у всіх матеріалах, їх потрібно не тільки запам'ятати, але й ретельно проаналізувати. Слідчий-криміналіст має надати допомогу слідчому в інформаційній оцінці обстановки місця події і фактичних даних, які були одержані при проведенні цієї слідчої дії, у формулюванні слідчих версій і складанні плану розслідування. Під час складання плану слідчим потрібно враховувати наступні фактори: 1) визначення версій; 2) одночасне паралельне розслідування всіх версій; 3) визначення кола і характеру питань, що підлягають з'ясуванню і послідовності необхідних слідчих дій; 4) визначення термінів виконання конкретних слідчих дій; 5) основні недоліки в плануванні; 6) невірна оцінка змісту та завдань розслідування даної кримінальної справи; 7) накопичення у процесі розслідування безцільних слідчих дій і залучення непотрібних документів; 8) шкода самопливу в розслідуванні.

Необхідним елементом інформаційної правосуб'єктності слідчого-криміналіста є обмін з суб'єктами професійної взаємодії інформацією, що відповідає певним вимогам: 1) інформація взаємна, двостороння,

корисна, по можливості – підтверджена фактичними даними та представлена в необхідній формі; 2) інформація відображає не лише фактаж, але й внутрішнє переконання учасника взаємодії, від якого надходить. Обмін інформацією повинен бути взаємним. Нерідко слідчий вважає, що ця форма взаємодії полягає в обов'язку оперативного співробітника надавати йому відомості, потрібні для розслідування. Проте він сам не орієнтований на зворотнє надходження інформації, отриманої під час виконання слідчих дій, внаслідок чого у оперативного співробітника складається не зовсім комфортне почуття «роботи на слідчого». Під час допиту очевидців поряд з іншими питаннями слідчі мають з'ясувати риси зовнішності злочинця за методологією словесного портрету, після чого художникові надається доручення намалювати портрет імовірного злочинця, а відтак запропонувати фахівцеві-криміналістові виготовити суб'єктивний портрет із використанням технічних засобів моделювання зовнішнього вигляду людини (фоторобота, поліпроектора, приладної установки «портрет»), комп'ютера із закладеною спеціалізованою програмою «фейсис»).

Слідчий-криміналіст є споживачем, володарем, інформаційним посередником і розповсюджувачем інформації. Важливою ознакою інформаційно-правового статусу слідчого-криміналіста є його спеціальне функціональне призначення, що має підкреслювати встановлення зв'язку службових обов'язків та професійних повноважень із інформаційною діяльністю. Слідчий-криміналіст має право брати участь на всіх етапах розслідування і призначати відповідні судові експертизи незалежно від входження його до складу слідчої (слідчо-оперативної) групи.

У контексті розгляду статусу слідчого-криміналіста як розповсюджувача інформації на окреме місце посідає комунікація з представниками ЗМІ.

Інформаційно-пізнавальний характер діяльності щодо виявлення, розслідування та попередження злочинів, пов'язаної з безперервним пошуком, отриманням, обміном, обробкою інформаційного потоку. Інформація як наявний масив даних, що використовуються в розслідуванні, складається з нормативного, методичного, наукового, криміналістичного, галузевого і іншого виду відомостей, а також даних, що отримуються у процесі слідчих дій.

Інформатизація суспільства призвела до технологізації криміналістики, розробки та впровадження інформаційних та цифрових технологій – нових категорій, використовуваних у діяльності слідчих-криміналістів. Запропоновані розробки мають бути зведені в єдину теорію «криміналістичного технознавства» як систему науково обґрунтованих відомостей про техніку та інформаційні технології, взятих в їхньому взаємному зв'язку, які розглядаються як єдине ціле.

Інформаційна діяльність слідчого-криміналіста складається з пізнавальної (пошукової, реконструктивної), комунікативної та організаційної діяльності.

Пізнавальна діяльність спрямована на одержання знань про певні явища, дії, що дає змогу розпізнати та оцінити відповідну правову ситуацію, знайти чинники, що впливають на її належну кваліфікацію, і знайти правове поле, в межах якого має відбуватися поведінка суб'єктів інформаційних правовідносин.

Комунікативна діяльність слідчого-криміналіста складається, у свою чергу, з інформаційної, інтерактивної та реляційної. Перша полягає в обміні інформацією як правового, так і неправового характеру; друга – в регуляції поведінки учасників інформаційних відносин та впливі на них з боку слідчого-криміналіста; третя відноситься до емоційної сфери і характеризує слідчого-криміналіста як людину, здатну адекватно сприймати ситуації, що виникають під час його діяльності. Нарешті, організаційна діяльність слідчого-криміналіста спрямована на впорядкування як своєї роботи, так і проведення відповідних процесуальних дій, регламентованих законом, а також здійснення планування, інформаційного забезпечення діяльності, аналітичної роботи та контролю.

Слідчий-криміналіст є учасником (керівником) слідчо-оперативної групи, де процес прийняття управлінського рішення складається з таких етапів: 1) усвідомлення того стану чи ситуації, в якій перебуває керована система та її зовнішнє середовище; 2) встановлення мети, яка потребує досягнення і визначення відповідності їй як системи, так і зовнішнього середовища; 3) з'ясування всіх можливих способів чи шляхів досягнення мети.

Розглядаючи критерії ефективності діяльності слідчих-криміналістів, потрібно констатувати, що відсутність необхідної інформаційної системи, неможливість аналізу та об'єктивного опрацювання інформації призводять до прорахунків у діяльності служби криміналістики, знижують її результативність.

Таким чином, слідчі-криміналісти виступають суб'єктами інформаційних правовідносин у внутрішньо-відомчих і міжвідомчих відносинах, а також з іншими суб'єктами із приводу отримання, використання, поширення та зберігання інформації відповідного рівня доступу.

Критерій ефективності діяльності системи служби криміналістики може бути визначений як ступінь досягнення певної мети системою. Можна констатувати, що відсутність необхідної інформаційної системи, неможливість аналізу та об'єктивного опрацювання інформації призводять до серйозних прорахунків у діяльності служби криміналістики, знижують її результативність.

Час вимагає створення інтегрованої структури, здатної оперативно опрацьовувати потоки інформації та її носії з використанням сучасних інформаційних технологій за схемою: відображення інформаційного стану об'єкта уваги слідчого-криміналіста – формулювання та прийняття відповідного рішення – реалізація прийнятого рішення.

Процес прийняття управлінського рішення складається з таких етапів: 1) усвідомлення того стану чи ситуації, в якій перебуває керована система та її зовнішнє середовище; 2) встановлення мети, яка потребує

досягнення і визначення відповідності їй як системи, так і зовнішнього середовища; 3) з'ясування всіх можливих способів чи шляхів досягнення мети.

У розпорядженні сучасних слідчих-криміналістів є прилади для дослідження електронних пристроїв і вилучення з них інформації, для здійснення пошукових робіт в воді і під землею, безпілотні літальні апарати, що дозволяють обстежувати з повітря великі й важкодоступні території з метою фото- і відеофіксації обстановки масштабних місць пригод, пошуку зниклих без вести людей і багато інших. Все активніше використовуються в слідчій практиці можливості дистанційного зондування Землі за допомогою авіаційних і космічних засобів, глобальні навігаційні супутникові системи. Неухильно зростає попит на роботу фахівців з дослідження радіоелектронної обстановки і комплексного аналізу масивів інформації про телефонні з'єднання.

Таким чином, інформаційні аспекти організації діяльності слідчого-криміналіста варто розглядати через виділення елементів, які дозволять позитивно підвищити якість роботи щодо створення належних умов для досягнення ефективного результату. Разом із цим відсутність до теперішнього часу в законодавстві України самостійної правової норми, що визначає статус слідчого-криміналіста досить, зумовлює цілий спектр проблем.

Висновки. Спираючись на розширений спектр підходів і методів, де тісно переплітаються різні рівні наукового знання, переосмислено інформаційний потенціал та розкрито сутність інформаційної правосуб'єктності слідчого-криміналіста. Теоретично обґрунтовано включеність слідчого-криміналіста до системи суб'єктів інформаційного права та наукові підходи щодо дослідження інформаційної правосуб'єктності слідчих-криміналістів у цифрових умовах.

Публічність інформаційної діяльності передбачає встановлення відповідних комунікативних відносин як міжособистісного характеру, так і зовнішнього (з іншими учасниками інформаційно-правових відносин). Відповідно до того, що слідчі-криміналісти користуються значними можливостями в інформаційній сфері, встановлено мету, окреслено завдання та сформульовано функції правової регламентації обов'язків слідчого-криміналіста щодо збору, реєстрації, передачі, зберігання та опрацювання інформації. Як учасник інформаційних правовідносин, слідчий-криміналіст наділений владними повноваженнями із приводу споживання, володіння, посередництва та розповсюдження інформації, засобами публічного впливу на волю інших суб'єктів інформаційного права, має інформаційну правосуб'єктність, реалізує професійну та інформаційну діяльність у сфері кримінальної юстиції.

Необхідним елементом інформаційної правосуб'єктності слідчого-криміналіста є обмін з суб'єктами професійної взаємодії інформацією, що відповідає певним вимогам. При цьому інформаційна комунікація є найважливішою умовою підвищення якості наукових досліджень, навчання та практичної діяльності слідчих-криміналістів.

Службі криміналістиці як професійній публічній діяльності притаманні певні особливості. По-перше, вона є різновидом духовної діяльності, тобто таким видом праці, де не створюються матеріальні цінності. По-друге, вона уособлює відносини, що виникають у зв'язку із здійсненням цієї діяльності. Це зумовлює великий вплив людського фактора як із боку працівника служби криміналістики, так й іншого суб'єкта, втягнутого в інформаційні відносини з приводу здійснення своїх повноважень. По-третє, вона є соціальною цінністю, оскільки від неї великою мірою залежить стан законності в державі, що впливає на ефективність та оптимальність соціального розвитку в цілому.

Запропонована гіпотеза стосовно дуалістичності професіоналізму слідчого-криміналіста є життєздатною і розкриває додаткові перспективи розвитку.

Список використаних джерел:

1. Дженакова Е.В. Субъекты правоотношения по распространению информации: к постановке проблемы. *Право: образование, практика, наука*. 2019. № 1. С. 72–77.
2. Залоило М.В., Пашенцев Д.А. Национальный правовой порядок в условиях цифровизации. *Вестник СПбГУ*. Право. 2019. Т. 10. Вып. 2. С. 196–209.
3. Конобеевская И.М. Цифровые права как новый объект гражданских прав. *Известия СГУ. Серия: Экон. Управл. Право*. 2019. Т. 19, Вып. 3. С. 330–334.
4. Синеекий О.В. Фонодокумент в мировом коммуникационном пространстве : эволюция, современное состояние, направление трансформаций: спец. междунар. научно-реферативный выпуск. Запоріжжя : Статус, 176 с.
5. Синоков В.Н. Цифровое право и проблемы этапной трансформации правовой системы. *Lex Russica*. 2019. № 9(154). С. 9–18.
6. Танимов О.В. Трансформация правоотношений в условиях цифровизации. *Актуальные проблемы права*. 2020. Т. 15. № 2(111). С. 11–18.
7. Хабриева Т.А., Черногор Н.Н. Право в условиях цифровой реальности. *Журнал права*. 2018. № 1. С. 85–102.
8. Чубукова С.Г. Цифровая трансформация системы субъектов информационного права. *Вестник МГЮА*. 2019. № 12. С. 74–81.

References:

1. Dzenakova, E.V. (2019). Sub"ekty pravootnosheniya po rasprostraneniyu informatsii: k postanovke problemy [Subjects of legal relations in the dissemination of information: to the formulation of the problem]. *Pravo: obrazovanie, praktika, nauka – Law: education, practice, science, 1, 72-77* [in Russian].

2. Zaloilo, M.V., & Pashentsev, D.A. (2019). Natsional'nyy pravoporyadok v usloviyakh tsifrovizatsii [National legal order in the context of digitalization]. *Vestnik SPbGU. Pravo – Vestnik of Saint Petersburg University. Law, Vols. 10, 2*, 196–209 [in Russian].
3. Konobeevskaya, I.M. (2019). Tsifrovye prava kak novyy ob'ekt grazhdanskikh prav [Digital rights as a new object of civil rights]. *Izvestiya SGU. Seriya: Ekon. Upravl. Pravo – Journal "IZVESTIYA OF SARATOV UNIVERSITY. NEW SERIES. SERIES: ECONOMICS. MANAGEMENT. LAW"*, Vols. 19, 3, 330-334 [in Russian].
4. Sineokiy, O.V. (2017, 2018). *Fonodokument v mirovom kommunikatsionnom prostranstve : evolyutsiya, sovremennoe sostoyanie, napravlenie transformatsiy [Sound recording in the global communication space: evolution, current state, direction of transformations]*. Zaporizhzhya : Status [in Russian].
5. Sinyukov, V.N. (2019). Tsifrovoe pravo i problemy etapnoy transformatsii pravovoy sistemy [Digital law and the problems of stage transformation of the legal system]. *Lex Russica – Lex Russica*, 9 (154), 9-18 [in Russian].
6. Tanimov, O.V. (2020). Transformatsiya pravootnosheniy v usloviyakh tsifrovizatsii [Transformation of legal relations in the context of digitalization]. *Aktual'nye problemy prava – Actual problems of law, Vols. 15, 2 (111)*, 11-18 [in Russian].
7. Khabrieva, T.A., & Chernogor, N.N. (2018). Pravo v usloviyakh tsifrovoy real'nosti [Law in digital reality]. *Zhurnal prava – Journal of law, 1*, 85-102 [in Russian].
8. Chubukova, S.G. (2019). Tsifrovaya transformatsiya sistemy sub'ektov informatsionnogo prava [Digital transformation of the system of subjects of information law]. *Vestnik MGYuA – «Courier of the Kutafin Moscow State Law University (MSAL)»*, 12, 74-81 [in Russian].

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.5.2.25>

PODSTAWY PRAWNE PUBLICZNEJ KONTROLI FINANSOWEJ W PROJEKTACH PARTNERSTWA PUBLICZNO-PRYWATNEGO

Yuliia Koval

asystent Katedry Prawa Finansowego

Institutu Prawa

Kijowskiego Uniwersytetu Narodowego imienia Tarasa Szewczenki (Kijów, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0001-6455-7201

koval.y@jurimex.ua

Adnotacja. Artykuł poświęcony jest badaniu cech i granic kontroli finansowej w sferze partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP). Podczas badań zastosowano metody logiki formalnej, a także specjalne metody nauk prawnych.

Zgodnie z wynikami badania ustalono, że prawo Ukrainy w dziedzinie finansów publicznych i PPP nie zawiera odrębnych norm dla systemowej regulacji stosunków kontroli finansowej w projektach PPP. Stwierdzono, że brak skutecznych narzędzi kontroli finansowej w sferze PPP jest jedną z przyczyn uchylania partnerów publicznych od udzielania wsparcia publicznego w ramach PPP.

Udowodniono, że procedura kontroli finansowej w sferze PPP nie może być regulowana ogólnym porządkiem przeprowadzania państwowego audytu finansowego projektów inwestycyjnych.

Nacisk kładziony jest na kontrowersje pojawiające się przy ustalaniu granic kontroli finansowej w projektach PPP. Zaproponowano zasady rozwiązywania takich sprzeczności, a także podano listę środków, które mogą poprawić stan regulacji prawnej wykonywania kontroli finansowej w sferze PPP. Ważną rolę w tym powinna odgrywać poprzednia kontrola finansowa przy podejmowaniu decyzji o udzieleniu wsparcia publicznego lub zastosowaniu innych instrumentów finansowo-prawnych PPP. Związek między określonymi instrumentami finansowo-prawnymi a metodami kontroli finansowej zostanie zbadany w kolejnych publikacjach autora.

Słowa kluczowe: kontrola finansowa, finanse publiczne, wsparcie publiczne partnerstwo publiczno-prywatne, kontrola publiczna w zakresie partnerstwa publiczno-prywatnego, projekty inwestycyjne.

LEGAL BASIS OF PUBLIC FINANCIAL CONTROL IN PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP PROJECTS

Yuliia Koval

Assistant at the Department of Financial Law

Institute of Law

of Taras Shevchenko National University of Kyiv (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0001-6455-7201

koval.y@jurimex.ua

Abstract. The article is devoted to the study of the features and limits of financial control in the field of public-private partnership (PPP). Methods of formal logic and special methods of legal science were used during the research.

According to the results of the study, it is established that the legislation of Ukraine in the field of public finances and PPP does not contain separate rules for the regulation of financial control relations in PPP projects. It is concluded